

بررسی تطبیقی تشیع در دوره عضدالدوله دیلمی و شاه عباس صفوی

نویسنده: حمیرا میرزابیگی
کارشناس ارشد تاریخ تشیع

زیتون سبز
۱۴۰۰

سرشناسه: میرزا بیگی، حمیرا، ۱۳۶۶ -
 عنوان و نام پدیدآور: بررسی تطبیقی تشیع در دوره عضدالدوله دیلمی و شاه
 عباس صفوی / نویسنده حمیرا میرزا بیگی.
 مشخصات نشر: تهران: زیتون سبز، ۱۴۰۰.
 مشخصات ظاهری: ۱۹۶ ص.؛ نقش، جدول، نمودار؛ ۱۴×۲۱ س.م.
 شابک: ۶۰۰۰۰-۳-۹۰-۹۶-۷۰۹۶-۶۰۰-۹۷۸؛
 وضعیت فهرست نویسی: فیبا
 یادداشت: چاپ قبلی، فرهنگ مانا، ۱۳۹۳. (۱۹۲ ص.) (فیبا)
 یادداشت: کتابنامه: ص. ۱۸۷ - ۱۹۵.
 موضوع: ایران -- تاریخ -- دیلمیان. ۳۲۰ - ۴۴۷ ق.
 موضوع: Buyids -- History -- Iran. ۹۴۹ - ۱۰۵۵
 موضوع: عضدالدوله دیلمی، شاه ایران. ۳۲۴ - ۳۷۲ ق.
 موضوع: عباس صفوی اول، شاه ایران. ۹۷۸ - ۱۰۳۸ ق.
 موضوع: شیعه -- ایران -- تاریخ -- قرن ۱۰ - ۱۲ ق.
 موضوع: Shi'ah -- Iran -- History. ۱۶th century - ۱۸th century
 موضوع: شیعه -- ایران -- تاریخ -- قرن ۳ - ۵ ق.
 موضوع: Shi'ah -- Iran -- History. ۹th century - ۱۱th century
 موضوع: ایران -- تاریخ -- صفویان. ۹۰۷ - ۱۱۴۸ ق.
 موضوع: Safavids -- Iran. ۱۵۰۲ - ۱۷۳۶
 رده بندی کنگره: DSR۷۱۳
 رده بندی هیوبی: ۹۵۵/۰۴۸۵
 شماره ثبت کتابخانه ملی: ۷۶۱۲۶۹۳
 وضعیت کورده: غیر

بررسی تطبیقی تشیع در دوره عضدالدوله دیلمی و شاه عباس صفوی

مؤلف: حمیرا میرزا بیگی

صفحه آرا: مینا صفری

طراح جلد: محمدرضا چشمه

شمارگان: ۵۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول ۱۴۰۰

لینتوگرافی: نقره آبی

چاپ: شادرنگ

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۰۹۶-۰۹-۳

ناشر: زیتون سبز

قیمت: ۶۰۰۰۰۰ ریال

فهرست

مقدمه	۹
-------	---

فصل اول: ساختار حکومتی عضدالدوله و نهاد تشیع

بخش اول: ساختار حکومتی آل بویه

دولت آل بویه: (۳۲۸-۴۴۶ ق.)	۱۴
خاندان، خاستگاه و مذهب آل بویه	۱۶
تشکیل دولت آل بویه	۱۸
به قدرت رسیدن عضدالدوله: (۳۳۸-۳۷۲ ق.)	۲۰
حیطه حکمرانی و فتوحات عضدالدوله	۲۳
عضدالدوله و خلافت	۲۵

بخش دوم: اوضاع اجتماعی و نهاد تشیع

اوضاع اجتماعی	۲۹
---------------	----

۳۰.....	اوضاع شیعیان
۳۳.....	علمای شیعه و آل بویه
۳۶.....	احیای شعائر شیعی و منزلت یافتن علمای مذهبی شیعه
۴۰.....	بروز اختلاف و سیاست تساهل و تسامح
۴۵.....	حکومت عضدالدوله اوج مماشات و نرمش
۴۸.....	عضدالدوله، مروج علم و دانش
۵۳.....	عضدالدوله و ایرانی گری
۵۴.....	مختصری در باب حکومتداری و آبادانی عضدالدوله
۵۸.....	مطلب پایانی

فصل دوم: ساختار حکومتی شاهعباس و نهاد تشیع

بخش اول: ساختار حکومتی صفوی	
۶۲.....	دولت صفوی: (۱۱۴۸ - ۹۰۷ ق)
۶۷.....	خاندان و خاستگاه صفویان:
۶۹.....	تشکیل دولت صفوی:
۷۴.....	سلطنت شاهعباس کبیر: (۱۰۳۸ - ۹۹۶ ق)

بخش دوم: صفویان، مروجان تشیع

۸۳.....	تصوف و تشیع
۹۲.....	ترویج تشیع
۱۰۲.....	مواجهه علمای تشیع با دولت صفوی
۱۱۴.....	علمای شیعه و مناصب دولتی

بخش سوم: نگاهی به روزگار زمان شاهعباس

مقدمه:

بی‌شک دوران حکمرانی دو سلسله آل‌بویه و صفویه در تاریخ تشیع خصوصا ایران بسیار چشمگیر است. در میان سلاطین این دو سلسله، عضدالدوله دیلمی و شاه‌عباس اول صفوی، نقش برجسته‌تر و اثرگذارتری داشته‌اند.

با مطالعه عملکرد و اندیشه‌های این دو پادشاه شیعی درمی‌یابیم که در جهت اعتلا و پیشرفت جامعه و گسترش علم و دانش و آبادانی تلاش پرثمری داشته‌اند اما، آنچه اکنون برای ما مورد توجه و پژوهش است، هدف مذهبی مشترک هر دو پادشاه است که همانا گسترش تشیع است.

باید بگوییم که هر دو سلسله آل‌بویه و صفویه با انگیزه‌های شیعی، قدرت را به دست گرفتند و این دو پادشاه مقتدر تا حد زیادی توانستند در پیشبرد اهداف حکومتی خود موفق باشند. هدف ما در کتاب حاضر این است که در ضمن بررسی و معرفی عملکرد آن دو در پایان به مقایسه‌ای سودمند از عملکرد آنها دست یابیم.

این بررسی از آنجا برای ما سودمند است تا از تجربه های گذشتگان خود

برای عملکرد امروزمان بهره ببریم، و چنانکه امروز میهن خویش را تحت تعالیم تشیع جعفری اداره می‌نماییم از تجربه‌های موفق و ناموفق آنها که با همین ادعا حکومت می‌کرده اند بهره ببریم.

پیشینه پژوهش: درمورد عملکرد عضدالدوله دیلمی و شاهعباس اول در جهت گسترش تشیع بصورت پراکنده مطالبی در میان تحقیقات انجام شده وجود دارد اما بطور خاص و خصوصا تطبیقی به موردی دست نیافتیم. بنا براین و با توجه به نیاز جامعه به اینگونه مطالب ضرورت بحث در موضوع کتاب حاضر، یعنی بررسی وضعیت تشیع در دوران عضدالدوله دیلمی و شاهعباس صفوی روشن می‌شود.

مسأله ما در این پژوهش به طور کلی وضعیت تشیع است و در این راستا سؤالات ما این است که سلسله‌های بویه و صفویه در شکل‌گیری خود چه بهره‌ای از تشیع برداشتند؟ در چه فضایی دست به اقدام زدند؟ واکنش شیعیان و نخبگان شیعه چگونه بود؟ و آنها برای گسترش و ارتقاء شیعه چه اقداماتی انجام دادند؟ و آیا نتیجه لازم گرفته شد؟ بخصوص در دوران زمامداری عضدالدوله و شاهعباس که دوران شاخص هر کدام از دو دولت است. آیا اقدامات و فعالیتهای آنها در بسط تشیع قابل توجه است؟

برای ارائه بهتر مطلب و ایجاد ذهنیت از فضای روزگار تاریخی مورد بحث به بررسی در مورد آغاز کار هر سلسله و فضای بروز و ظهور آن پرداختیم. و به شرح مختصر احوال بنیانگذاران آنان اقدام کردیم و سپس به معرفی اوضاع روزگار عضدالدوله و شاهعباس و چگونگی زمامداریشان پرداختیم تا در نهایت معلوم شود که ایشان نسبت به تشیع چه موضعی گرفتند و شیعیان و علمای شیعه چه شرایطی را در دوران فرمانروایی آنان سپری کردند.